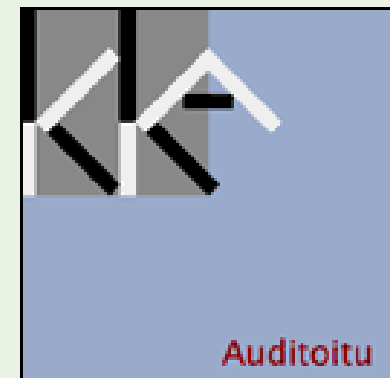
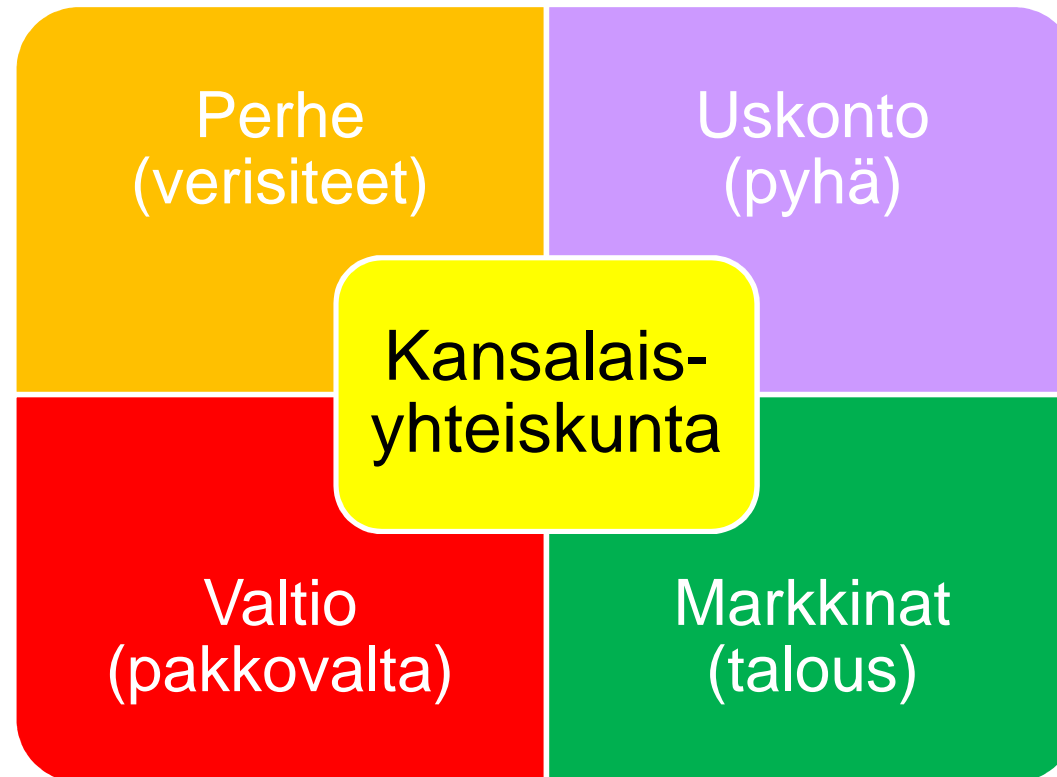

Sosiaali- ja terveystyöjärjestöt yhteiskunnan sisäisenä äänenä – huutoja, kuiskauksia vai kumppanuuksia!

Rehtori Jorma Niemelä
STKL 11.11.2009

1. Tieto ja ymmärrys

- Tieto yhteiskunnan, poliittisen järjestelmän ja yhteisöjen toiminnasta
- Ymmärrys vaikuttamisen mahdollisuuksista ja merkityksestä

2. Arvot *ja luottamus!*

- Kansanvaltaisen järjestelmän ja osallistumisen arvostus on kodin ja koulun tehtävä
- Sosiaaliin suhteisiin pettyneet hauraita ja haavoittuvia → eivät osallistu

3. Valmiudet ja pätevyudet

- Kyky neuvotella ja käydä vuoropuhelua
- Kyky argumentoida
- Kyky ratkaista ristiriitoja
- Kyky osallistua

- **Tietävä kansalainen**
 - Tiedon tason lisääntyminen (koulutus)
 - Tiedon saatavuuden lisääntyminen (esim. netti)
- **Oikeuksistaan huolehtiva kansalainen**
 - Juridisoituva suhde palveluihin
- **Yksilöllistyvä kansalainen**
 - Sosiaalisista liikkeistä omaan edunvalvontaan?
- **Toimiva kansalainen**
 - Jos vanhuspalvelut eivät tyydytä, perustetaan yhteisöllinen asunto-osakeyhtiö!
- **Kuluttava kansalainen**
 - Palveluista tulee kulutushyödykkeitä, kaikesta toiminnasta markkinoita
- **Vaurastuva kansalainen**
 - Palvelut ostetaan (vrt. HS Thaimaan terveystaloudesta)
 - Laman vaikutus?
 - Rikkaiden palveluiden kasvu voi johtaa kansan palveluiden rapautumiseen

- **Kansan kahtiajako**
 - Vaikka tietoa olisi, ei ole urbaania oveluutta...
 - ...tai on ulkopuolella password-societyn
 - ...tai on menettänyt sosiaalisen luottamuksen
 - ...tai ei ole edes puolestapuhujia (advokaatteja)
- **Monikulttuuristuminen ja moniuskontoistuminen**
- **Kakkosluokan palvelut**
 - Sosiaali- ja terveystennojen automaattit ja keskiluokan edunvalvonta
 - Yksityinen pääoma ja voiton maksimointi
 - Pula osaavasta työvoimasta
 - Vaarana julkisten palveluiden rapautuminen
- **Kenen ehdoilla palvelut suunnitellaan?**

- **Kansalaiset hallintoalamaisia**
 - Ihmettelimme kansalaisten kohtelua esimerkiksi Itä-Euroopassa, mutta olemme sokeita omalle palvelukulttuurillemme
- **Äärimmilleen viety tehokkuusajattelu**
 - Väärinymmärrys johtaa siihen, että tuijotetaan enemmän suoritteita kuin ihmistä
 - Esimerkki moniongelmaisesta asiakkaasta
 - Kilpailutusta vaikka hinnat nousisivat ja transaktiokustannukset lisääntyisivät
- **Poliittisen järjestelmän alistuneisuus**
 - Talouden ehdot
 - Palvelujärjestelmien monimutkaisuus
- **Etäisyyden säätelyn vaikeus**
 - Formalismi suojaa kansalaisten erilaisuudelta
 - Intimiteetin kokemus eri ihmisillä erilainen
 - Odotuksemme vaihtelevat yksilöittäin ajallisesti

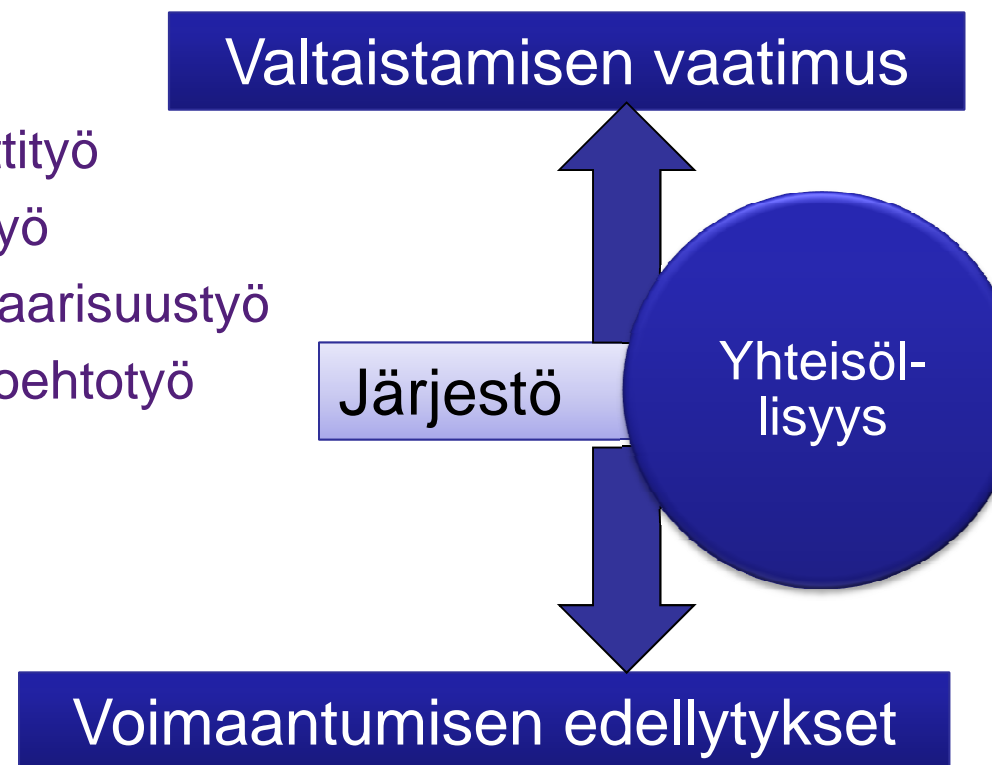
- Kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet on turvattu laajasti lainsäädännössämme niin kuntalaissa kuin erityislainsäädännössä.
- Kuntalain 27 §:ssä on seitsenkohtainen luettelo osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.
 - Valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palveluiden käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.
 - Tämä voi tapahtua esimerkiksi valitsemalla palveluiden käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämällä kuulemistilaisuuksia ja tiedottamalla vireillä olevista asioista.

- Tavoitteena tulee olla, että kaikkiin sosiaalityön muotoihin kehitetään siihen sopiva käyttäjien ja joissakin tapauksessa lisäksi käyttäjien edustajien (vanhemmat, omaiset, huoltajat jne.) systemaattisen kuulemisen ja neuvonpidon järjestelmä, jossa keskustelun kohteeksi tulevat palvelusta saadut kokemukset, uudistus- ja muutossuunnitelmat ja kehittämisideat.

- ”Mitä perustavammanlaatuiset inhimilliset tarpeet ovat uhattuina ja mitä heikoimmat ovat yksilön voimavarat selvitä, sitä vahvemmat ovat yksilön oikeudet ja sitä selkeämpi on julkisen vallan velvollisuus valtaistaa (empowerment) järjestämällä toimeentulo ja sosiaali- ja terveyspalvelut sekä tukemalla työllistymistä...
- ja sitä tärkeämpää on luoda perhe-, sivistys- ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan keinoin edellytyksiä ihmisen voimaantumiselle (emansipaatio)luomalla inhimillisen kasvun, osallisuuden, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja luottamuksen mahdollisuuksia”.

- Vertais- ja oma-apu / identiteettityö
- Äänettömien ääni / advokaattityö
- Köyhien asian ajaminen / solidaarisuustyö
- Vaihtoehtojen luominen / vaihtoehtotyö

ELI →

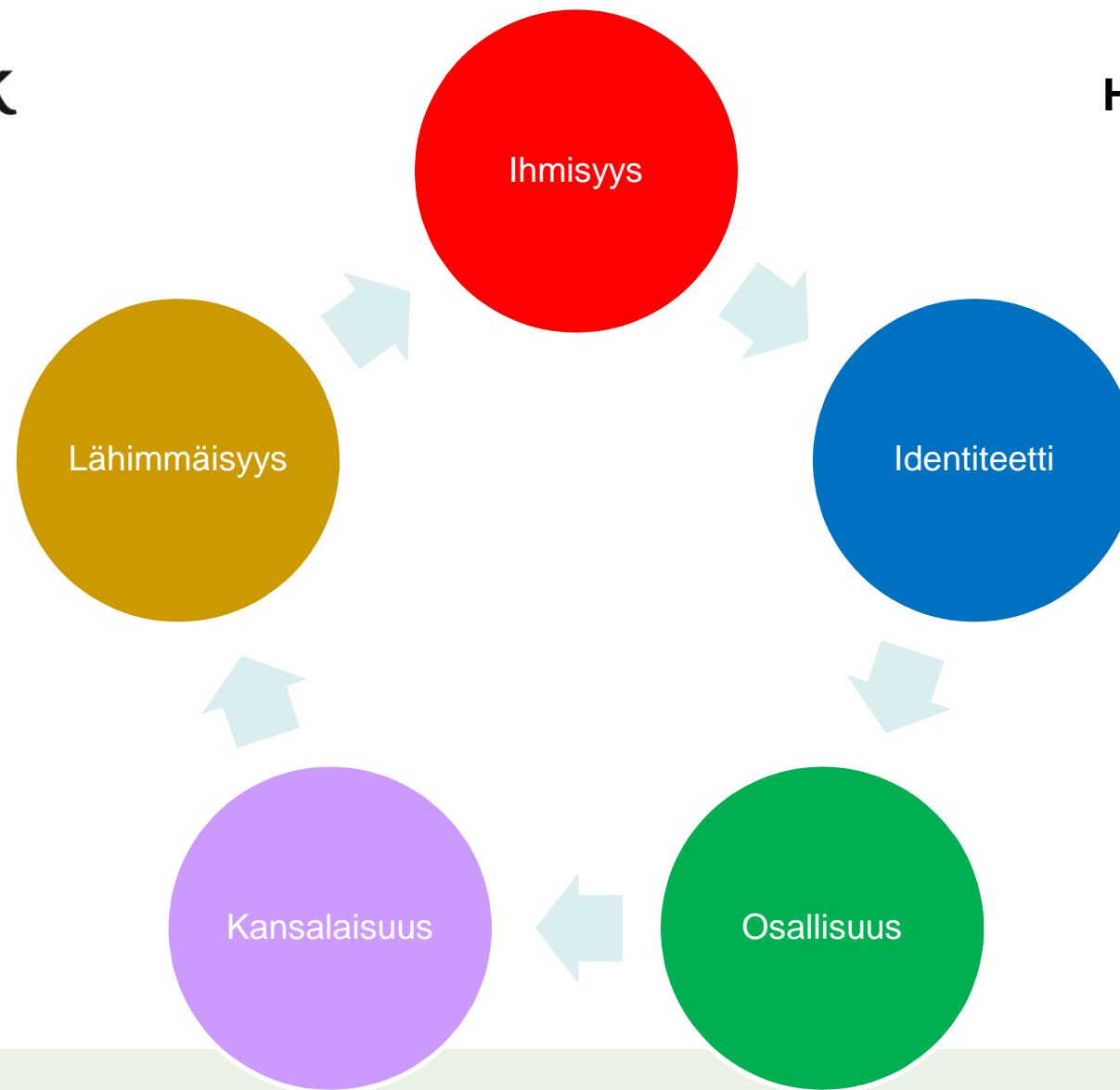

1. **Kansalaislähtöinen ääni:** Järjestön perustaminen ilmentää ongelman ja sen ratkaisutavoitteen
2. **Kansalaislähtöinen identifikaatio ja legitimaatio:** Sairauden, vamman ja sosiaalisen ongelman olemassaolo saa muodon ja oikeutuksen yhteiskunnassa
3. **Kansalaislähtöinen vapaaehtoistoiminta, yhteisöllisyys ja identiteettiyö:** Oma-, vertais- ja lähimmäisapu saavat täsmälleen kenenetun kanavan ja yhteisön
4. **Kansalaislähtöinen palvelu:** Palvelutarve tuodaan ”suoralla toiminnalla” näkyväksi ja tyydytetyksi – tai sitten tuotetaan vaihtoehtoisia tai innovatiivisia toteutuksia jo toimivien palvelujen rinnalle
5. **Kansalaislähtöinen asiantuntijuus:** Ilmiön ja kokonaisuuden tietäminen ja osaaminen kehittyy ja keskittyy – joskus myös erilaisten tulkintojen ja koulukuntien kautta
6. **Kansalaislähtöinen vaikuttaminen:** Ilmiö ja ongelma tuodaan hallinnolliseen ja poliittiseen prosessiin
7. **Kansalaislähtöinen kansainvälistyminen:** Maapalloistuvassa maailmassa maapalloistuva yhteys

- ”Väärin sammutettu” –mentaliteetti, kun kunnat lähtevät kehittämään kuntalaisdemokratiaa
 - Järjestöt esiintyvät pahimmillaan pikkusieluisina ja yhteistyökyvyttöminä vanhojen tonttien vartijoina
 - Ei kuulu huutoja eikä kuiskauksia vaan hirveää rähinää
 - Ratkaisu ei ole ”järjestötyön ammattilaisissa” vaan valistuneissa kansalaisissa!
- Poliittisen demokratian rinnalle muodostunut integratiivinen demokratia edellyttää yhteistyökykyä
 - Bogason (2004) näkee järjestöjen demokraattisen merkityksen siten, että ne edustavat erilaisia arvoja, tarjoavat vaihtoehdon poliittiselle toiminnalle, kantavat sosiaalista vastuuta ja luovat uudenlaista sosiaalista pääomaa
 - Järjestöjen ei tule vastustaa tätä kehitystä vaan niiden tulee olla muovaamassa tulevaisuutta
- Entäpä kun ”sosiaalinen media” on hävinnyt käsitteenä – ja jäljellä on vain uusi yhteisöllisyys perinteisen rinnalla?
 - Kansalaisuuden uudet ulottuvuudet

- Pohjoismainen hyvinvointivaltio syntyi protestanttisen kristillisyyden lähimmäisvastuun, tasavaltalaisen kansallisuusliikkeen aatteiden ja työväenliikkeen solidaarisuuden eetokselle
- Perusideana riskien takaaminen, tunnusmerkeiksi tasa-arvo, kohtuullisen tasainen tulonjako ja universaalit palvelut
- *”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille”* (kultainen sääntö)
- Kansalaistoiminnassa tulee olla edelleen kantava eetos

- *”Hyvinvointivaltio tarvitsee tuekseen – nyt ja sen tulevassa murroksessa – yhteisvastuuta, lähimmäisenrakkautta, sosiaalisuutta ja solidaarisuutta korostavan kansalaisyhteiskunnan. Kysymys [on]...kaikessa kansassa ja elävässä elämässä toteutuvasta huolenpidon ja yhteisvastuun kulttuurista – siis arvoista ja asenteista. On luotava hyvinvointivaltion kansalaisyhteiskuntaperustaa.” (Möttönen & Niemelä 2005)*
- Hyvinvointivaltion palvelujärjestelmä unohtaa usein historiansa – eikä markkinoistuminen helpota tilannetta

Kiitos!

jorma.niemela@diak.fi